

Скутельник Олімпія

здобувач освітнього ступеня «магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Цвігун І.А.**

д-р екон. наук, завідувач кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мале підприємництво є невід'ємною частиною сучасної ринкової системи господарювання, без якої неможливий подальший соціально-економічний розвиток. У сучасних умовах господарювання малий бізнес зайняв міцні позиції в економіці більшості розвинених країн світу.

Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів.

Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами:

чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спеціальний (спрощений).

Саме спеціальний податковий режим спрямований на стимулювання малого підприємництва, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Незалежно від цього підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується на рахунки органів Пенсійного фонду України [3].

Нормативно-правові акти, що регулюють застосування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності в Україні є:

- Податковий кодекс України [6];
- Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [5];
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4];
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» [7].

Спрощена система оподаткування була запроваджена в 1998 році з метою стимулювання розвитку малого бізнесу, а також зменшення неформальної діяльності підприємств та неформальної зайнятості.

Платники податку сплачують єдиний податок (замість податків та зборів) та мають право на спрощені процедури обліку та звітування. Для працівників такі підприємства мають сплачувати податок з доходів фізичних осіб та єдиний соціальний внесок (ЄСВ), у той час як ЄСВ для самих підприємств становить 22 % мінімальної заробітної плати.

Після прийняття Податкового кодексу спрощена система звітності надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг, таких як: спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку; замість різноманітних форм податкової звітності за податками та зборами, які заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності; значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків [3].

На сьогодні відповідно до Податкового кодексу України існує чотири групи платників податків за спрощеною системою оподаткування. На даний час економісти стверджують про необхідність реформування спрощеної системи оподаткування. Уведення «спрощенки» призвело як до позитивних так і до негативних наслідків в частині наповнення бюджету.

Таблиця 1

Групи платників податків за спрощеною системою оподаткування

	1 група	2 група	3 група	4 група
Суб'єкт	Фізичні особи	Фізичні особи	Фізичні та юридичні особи	Сільськогосподарські виробники
Дохід	< 300 000 грн./рік	< 1,5 млн грн./рік	< 5 млн грн./рік	Частка сільськогосподарського виробництва ≥ 75 % загального обсягу виробництва
Ставки єдиного податку	≤ 10 % прожиткового мінімуму	≤ 20 % мінімальної заробітної плати	5 % доходу включно з ПДВ / 3 % доходу + ПДВ	Визначено у п. 293.9 статті 293 Податкового кодексу
Кількість працівників	—	< 10	Без обмежень	Без обмежень
Податковий період	1 рік	1 рік	1 квартал	1 рік
Види діяльності	Роздрібна торгівля, побутові послуги населенню	Послуги, виробництво / продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства. Платники податку цієї групи можуть надавати послуги/здійснювати продаж товарів лише населенню та/або платникам єдиного податку	Всі види діяльності, передбачені в рамках спрощеної системи оподаткування	Сільськогосподарське виробництво

Реформування спрощеної системи оподаткування – одне з найдискусійніших питань і в податковій сфері, і в суспільстві в цілому. Не в останню чергу тому, що впроваджена як система, що дає малим підприємцям можливість спокійної і незалежної роботи, вона поступово перетворилася на

своєрідну пільгу і офшор всередині держави, що дає змогу великому бізнесу ухилятися від оподаткування. Останніми роками цій проблемі приділяється дедалі більше уваги і у звітах фахівців МВФ та інших потенційних зарубіжних кредиторів України, які рекомендують збільшити податкове навантаження на «єдинників», оскільки пільгове оподаткування нібито сприяє нечесній конкуренції. Відповідно до змін, прийнятих у 2015 році до Податкового кодексу України, в частині спрощеної системи оподаткування міститься норма про зменшення для платників третьої групи річного обсягу доходу з 20 млн грн до 5 млн грн зі збільшенням ставок єдиного податку з 2 % до 3 % – для платників ПДВ і з 4 % до 5 % – для неплатників ПДВ.

Але це лише перший крок до справжніх реформ. «Спрощенку» в Україні потрібно радикально скорочувати», – переконаний економіст-реформатор і радник Прем'єр-міністра України Іван Міклош, хоча водночас вважає, що повністю скасовувати її не слід.

«Нинішня спрощена система – один із основних інструментів ухилення від сплати податків, легального ухилення. Навіть якщо нею користуються тільки законослухняні люди, вона надає можливості для ухилення. Що роблять бізнесмени? Вони просто ділять свій бізнес на менші частини і не платять майже нічого в бюджет», – заявив Іван Міклош.

З його слів, така ситуація руйнує українське бізнес-середовище: «Коли хтось сплачує, а хтось не сплачує податки, порушується конкуренція. Вони підштовхують робити так само інші компанії. Але якщо всі так чинитимуть, то грошей у бюджеті не буде» [1].

Але, попри досить серйозні аргументи проти спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, її ліквідація не є ефективним рішенням, тому що скасування спрощеної системи не означатиме автоматичного переходу всіх суб'єктів підприємницької діяльності на загальну систему оподаткування.

Навпаки, наслідком такого рішення стане перехід у тінь значної частини малого бізнесу, що зменшить навіть наявні надходження до бюджету [2]. Оцінюючи недоліки та недосконалість спрощеної системи оподаткування, на

наш погляд, її реформування має проходити із забезпеченням поступового, комфортного для бізнесу переходу від спрощеної до загальної системи. Водночас для суб'єктів малого підприємництва, незалежно від проведення реформ, повинна функціонувати спрощена система оподаткування та звітності або інша альтернативна система, оскільки це є необхідною умовою для їх існування та розвитку. Повне скасування «спрощенки» не дасть реальних результатів для наповнення державного бюджету та розвитку економіки в цілому, а навпаки призведе до збільшення неформальної діяльності підприємств та неформальної зайнятості.

Список використаних джерел

1. Вісник офіційно про податки / Офіційне видання Державної фіскальної служби України. URL: <http://www.visnuk.com.ua>.
2. Герасимчук Л. С. Оподаткування малого, бізнесу в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: <http://bookbk.net>.
3. Дуб К. Ю. Оподаткування малого бізнесу в Україні: принципи, завдання та перспективи розвитку. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru>.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Податковий кодекс України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (зі змінами). URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.